

Ritmikai fejlesztés az iskolai énekórákon

Surján Noémi – Mucsi Gergő – Bubla Bence – Pethő Villő

Kulcsszavak: zenei képességek, ritmikai készségfejlesztés, kreativitás

Absztrakt

A nevelés általános megújításának kérdéséhez kapcsolódnak mindazok a kezdeményezések, melyek a zenepedagógia, ahhoz kapcsolódva az ének-zene oktatás megújulását tűzik ki célul. Kutatásunk a zenetanulás fejlesztőhatásainak kiaknázásával, a kor kihívásaihoz igazodva a zenei képességek sokoldalú fejlesztéséhez kíván hozzájárulni. Fejlesztőkísérletünkben, melyet az iskolai énekórákba beépítve végzünk, a zenei képességek közül a ritmikai készségek fejlesztése kerül a középpontba. A ritmus iránti fogékonyság már az újszülötteknél megfigyelhető, a zenei ütések érzékelése velünk született tulajdonság (Winkler, Hádén, Ladinig, Sziller és Honing, 2009). A ritmikai készségek fejlesztése szempontjából meghatározóan fontosak az óvodai és első iskolai évek. Ebben az időszakban a ritmikai készségek ugrásszerű fejlődése tapasztalható. (Pethő, 1983; Erős, 1993; Turmezeyné, Máth és Balogh, 2009; Janurik és Józsa, 2013). Az utóbbi évek külföldi és hazai vizsgálatai igazolják, hogy a zenei képességek fejlődésének, közöttük a ritmikai készségek fejlettségének az iskolai eredményesség szempontjából is jelentősége van; fejlettségük szoros kapcsolatot mutat az eredményes iskolai tanulás szempontjából meghatározó alapkészségek fejlettségével (pl. Janurik, 2008; Janurik és Józsa, 2016). Kutatásunk egyéves ritmikai fejlesztőprogram létrehozására vállalkozott. Célunk, hogy a ritmikai készségek fejlesztése a vizsgálatban hosszabb időn keresztül folyjon, így az elnyújtott gyakorlási időnek köszönhetően sor kerülhessen a részmozzanatok automatizálására. Programunk további fontos célja, hogy a ritmikai készségek játékos fejlesztése mindig összekapcsolódjék a társas muzsikálás örömeivel. Azt kívánjuk elősegíteni, hogy a gyermekek kreatívan, a foglalkozások során ritmust, zenét rögtönözve oldják meg az egyes feladatokat. Kiemelten fontos a diákok szociális készségeinek fejlesztése. A ritmikai fejlesztésben fontos szerepet szánunk a testzenének, mely mindamelllett, hogy fejleszti a finom mozgást, a testtudatot, a többszólamúság élményét is kínálhatja (Keetman, 1974). A testzene által megszólaltatott „szólamokat” pedig később ritmushangszerek is játszhatják. A játékos fejlesztés során a mondókákon, dalokon keresztül ismerkednek meg a diákok a ritmikai egységekkel, amelyek az osztinátókon, rögtönzéses feladatokon keresztül önálló kis művek alkotásához is vezethetnek. Az egyéves program végleges kidolgozásához három hónapos pilot vizsgálatot szerveztünk. A vizsgálatban három kísérleti osztály és három kontroll osztály vesz részt. Az énekórákon a tantervben meghatározott feladatok mellett a ritmikai készségek fejlesztésére tíz percet szánunk. Az előre összeállított feladatokból, ritmikus játékokból önállóan válogatva a pedagógusok változatosabbá, élményszerűbbé tehetik az énekórákat. Előadásunkban tervezett fejlesztőprogramunk bemutatása mellett a pilot vizsgálat eddigi tanulságait is bemutatjuk.

Szakirodalom

Erős Istvánné (1993): *Zenei alapképesség. A zenei alapképesség fejlődése 3-23 éves korban.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

Janurik Márta (2008): A zenei képességek szerepe az olvasás elsajátításában. *Magyar Pedagógia*, **108.** 4. sz. 289–318.

Janurik Márta és Józsa Krisztián (2013): A zenei képességek fejlődése négy- és nyolcéves kor között. *Magyar Pedagógia*, **113.** 2. sz. 75–99.

- Janurik Márta és Józsa Krisztián (2016): A zenei képességek összefüggése a DIFER készségekkel óvodáskorban. *Neveléstudomány: Oktatás – Kutatás – Innováció*, **4**. 1. sz. 49–69.
- Keetman, Gunild (1974): *Elementaria: first acquaintance with Orff Schülwerk*. Schott and Co. Ltd., London.
- Pethő István (1982): Zenei alapképességek fejlődése 3-23 éves korig. Disszertáció.
- Turmezeyné Heller Erika, Máth János és Balogh László (2005): Zenei képességek és iskolai fejlesztés. *Magyar Pedagógia*, **105**. 2. sz. 207–236.
- Winkler, I., Háden, G. P., Ladinig, O., Sziller, I. és Honing, H. (2009): Newborn infants detect the beat in music. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA*, **106**. 1. sz. 2468–2471.